

KÖZOKTATÁS

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG LAPJA

XXIII. ÉVFOLYAM, 2018/1–2. SZÁM

OKTATÁSI TÖRVÉNY: ÁTTÖRÉSRE VÁRVA

Hónapokkal azután, hogy Ukrajnában tavaly ősszel elfogadták az új oktatási törvényt, még mindig arra várunk, hogy megkezdődjenek a tényleges párbeszéd az ukrán oktatási kormányzat és a kárpátaljai magyarság képviselői között a jogszabály nyelvi rendelkezéseiről, amelyek jelen állapot szerint megszűnéssel, elsorvadással fenyegetik az egész magyar oktatási rendszert Kárpátalján.

(Folytatás a 3. oldalon)

A BOLYAI – LEGKELETEBBRE ESŐ KÖZÉPISKOLÁNK

Az Aknaszlatinai Bolyai János Középsiskola nemzetrésznünk anyanyelvi oktatási rendszerének egyik legkeletebbre eső erős bástyájaként áll a bennünket érő mostani viharban. Napjainkban a korábbiaknál is nagyobb szerep hárul az intézményre a megfogyatkozott magyar közösség megőrzésében.

(6–7. oldal)

ISKOLAI VIZIT

PEDAGÓGUSPORTRÉ

Homa György: „A diákok számára vonzóvá, színessé kell tenni az oktatást”

(8–9. oldal)

***

IRODALOMOKTATÁS

Értékek nyomában szemlélődő, hozzáadó szövegelemzéssel

(10–15. oldal)

***

IDEGENNYELV-OKTATÁS

A kognitív metaforaelmélet hasznosíthatósága az idegen nyelv-oktatásban

(16–18. oldal)

***

KÖNYVAJÁNLÓ

A MagyarOK tankönyvesalád a magyar mint idegen nyelv oktatásában Kárpátalján

(18–19. oldal)

***

HELYESÍRÁS

A magyar helyesírás szabályai 12. kiadásának változtatásairól

(20–21. oldal)

***

ANYANYELVI OKTATÁS

A magyar nyelv érettségi vizsga tartalma és formája a kárpátaljai magyar iskolákban

(22–28. oldal)

***

HONISMERET

Ügyvéd, kormányzó, népbiztos. Stefán Ágoston története

(29–31. oldal)

***

A Schönbornok Bereg vármegyében (II. rész)

(32–35. oldal)

Idegennyelv-vetélkedő a Rákóczi-főiskolán.
Beregszász, 2017. március (Forrás: *kmpsz.uz.ua*)

abból kifolyólag, hogy nem ismeri a kulturális szokásokat, melyek beágyazódnak a fogalmi metaforákba. Ha a nyelvtanulók metaforikus leképezéseket használnak két idiomatikus kifejezés megértéséhez, összefüggéseket találhatnak azok dialektikus jellegeből adódóan. Hogy áthidaljuk a metodológiai és pedagógia szakadékokat, alternatív módszerek alkalmazása javallott, melyek a metaforikus leképezéseket integrálják a tanulási folyamatba.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Andreou, G., Galamantós, L. (2008). Designing a conceptual syllabus for teaching metaphors and idioms in a foreign language context. *Porta Linguarum* 9, pp. 69–77

Beréni M., Csábi Sz., Kövecses Z. (2008). Using conceptual metaphors and metonymies in vocabulary teaching. In Boers, F., Lindstromberg, S. (Eds), *Cognitive Linguistic Approaches to Teaching Vocabulary and Phraseology*. (pp. 65–99). Berlin: Mouton de Gruyter.

Boers, F., Lindstromberg S. (2008). From empirical findings to pedagogical practice. In Boers, F., Lindstromberg, S. (Eds), *Cognitive Linguistic Approaches to Teaching Vocabulary and Phraseology*. (pp. 375–393). Berlin: Mouton de Gruyter.

Carroll, D. W. (2008). *Psychology of language*. Australia: Thomson Wadsworth.

Danesi, M. (1986). The Role of Metaphor in Second Language Pedagogy. *Rassegna Italiana di Linguistica Applicata* 18/3, pp. 1–10.

Danesi, M. (1993). Metaphorical competence in second language acquisition and second language teaching. In Alatis, J. E. (Ed), *Georgetown University Round Table on Language and Linguistics*. (pp. 489–500). Washington, D. C.: Georgetown University Press.

Kispál T. (2011). Die kognitiv-metaphorische Motiviertheit beim Erlernen von Idiomen am Beispiel eines Aufgabenblattes. *Linguistik online*, 47, 3/11, pp. 119–130.

Kövecses Z., Szabó P. (1996). Idioms: A view from cognitive semantics. *Applied Linguistics*, 17, 326–355.

Kövecses Z. (2005a). *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*. Budapest: Typotex.

Kövecses Z. (2005b). *Metaphor in Culture. Universality and Variation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kövecses Z. (2010). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.

Hnatik Katalin*

A MagyarOK tankönyvcsalád a magyar mint idegen nyelv oktatásában Kárpátalján

Kárpátalján a magyar mint idegen nyelv tanulása és tanítása jelenleg erősödő tendenciát mutat. A nyelvtanulók száma több ezerre tehető, s a nyelvtanároknak egyre nagyobb fejtörést okoz, hogy mit, hogyan és miből tanítsanak. Egy kis előkutatást végezvén kiderült, hogy jelenleg melyek azok a könyvek és segédanyagok, amelyeket szívesen használnak mind az oktatók, mind a tanulók. A kérdőíves felmérésből kitűnt, hogy a legtöbben Szita Szilvia–Pelcz Katalin *MagyarOK* című tankönyvsorozatát használják. Kíváncsi voltam, miért éppen ezt a könyvet preferálják az oktatók. Az alábbiakban a tankönyvcsalád A1+ kötetét szeretném elemezni.

A magyar mint idegen nyelv elsajátítását segíteni hivatott tankönyvcsaládot szerzői négyrészesre tervezték: a már megjelent kötetek az A1+ szinttől indulva B1+ szintig fedik le a Közös Európai Referenciakeret nyelvtudási szintjeit, a B2+ pedig kidolgozás alatt áll. Az A1+ tankönyv első kiadása 2013-ban látott napvilágot a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudomány Karának kiadásában, majd az A2+ szintű következő 2015-ben. A kötet címében szereplő pluszjel arra utal, hogy mind a szókincs, mind a nyelvtani anyag túlmutat az adott szinthez a Közös Európai Referenciakeretben (KER) hozzárendelt tudáson (Szita–Pelcz 2015:189). Egyes fejezetei online formában is elérhetők a www.magyar-ok.hu oldalon.

A tankönyv elemzését a kiválasztott célcsoporttal kezdtem. A *MagyarOK* az A1+ szintre kívánja felhozni a kezdő nyelvtanulókat magyar nyelvből. A felnőttek és az egyetemisták szükségleteit és igényeit alapul véve készült. A könyv egy 120–140 órás képzésre biztosít elsajátítandó tananyagot. Jól áttekinthető mind a nyelvtanulók, mind a tanárok számára.

A könyvhöz nyelvtani munkafüzet és több mint kétórányi hanganyag is tartozik, ami az interneten érhető el. A hanganyagok leírata a könyv végén is megtalálható a függelékben. Ezenkívül szintén a honlapon található meg a nyelvtanulók számára igencsak hasznos tanári kézikönyv, amely különféle módszertani javaslatokkal szolgál az egyes feladatok megoldásához. Ráadásul még megoldókulcs is tartozik a könyvhöz, amely a weboldalon szintén elérhető, illetve letölthető.

A könyvhöz tartozó online felületen a tankönyvben és a munkafüzetben található instrukciók a következő közvetítő nyelveken jelennek meg letölthető formátumban: angol, német, francia és kínai, de a nyelvek száma fokozatosan bővül. Minden fejezethez tartozik egy betűrendes szójegyzék. Ezek a szójegyzékek egyelőre angol, német, olasz, cseh, francia és holland nyelven érhetőek el, de készül a többi is. Az angol, német és olasz szójegyzék egy dokumentumban található. A cseh, a holland és a lengyel szójegyzékek külön dokumentumok. A teljes szójegyzék angol, német, cseh, spanyol és

*A szerző a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára.

francia változatban is letölthető. A teljes angol és a német szójegyzék egy dokumentumban található, míg a cseh, francia, japán, spanyol és szerb teljes szójegyzék egyaránt külön dokumentum.

Ami a könyv szerkezetét illeti, a borító után következik az *Előszó*, amelyben olvashatunk a tankönyvcsaládról, a célcsoportról, a tankönyv szerkezetéről, tartalmi egységeiről. A továbbiakban a tartalomjegyzékben vannak felsorolva azok a témák, amelyeket 8 fejezetbe tömörítve próbálnak a szerzők körbejárni. Itt olyan alapvető témakörökről van szó, amelyek az eredményes kommunikációhoz szükségesek A1-A2 szinten: *A magyar nyelv, Találkozás, Ismerkedés az irodában, A városban, Vásárlás, Étterem, Szolgáltatások, Szabadidős programok, Aktív napok, Édes otthon*. Témaválasztásukban a szerzők az európai nyelvvizsgákhoz (ECL) igazodtak.

A könyv minden fejezete hasonló felépítésű. Az egyes fejezetek első oldalán a fejezetcím alatt képek láthatók, alattuk pedig a témával kapcsolatos címszavak olvashatók, mint például használati tárgyak, emberi tulajdonságok, közlekedési eszközök, útbaigazítás. Miután a nyelvtanuló megismerkedik az új szavakkal, rögtön a mondatba foglalásuk következik. Ezt mintapárbeszéd követi, amelyeket a nyelvtanulónak kell reprodukálnia. Ehhez rengeteg hangfelvétel, hallgatási feladat nyújt segítséget. A továbbiakban valamilyen nyelvtani összefoglaló táblázat következik, amelynek a begyakorlására számos példa szolgál. A tanegységeket színesíti a *Kiejtés* című oldal, ahol hangok kiejtését, mondatok intonációját lehet gyakorolni. Minden fejezet végén találunk egy-egy oldalt hasznos kifejezésekkel és bővíthető mondatokkal.

A nyelvtani ismeretek tanítását a fokozatosság jellemzi. Az első fejezetben megismerkedhetünk a magyar hangrenddel és a határozott névelővel. A második és harmadik fejezet a létigék ragozására, az irányhármasságra (Hová? Hol? Honnan?), a birtokos személyjelekre és a kérdőszavakra helyezi a hangsúlyt. De foglalkozik még az -i képzővel, a szórenddel (állítás / tagadás), a számnévvvel, a határozatlan névelővel és a főnévi igenévvel is. A negyedik fejezettől kezdve további határozók (pl. idő-, eszköz-, társ-), a többes szám, a tárgy is beépülnek fokozatosan. A tanulók megismerkedhetnek néhány gyakori vonzatos igével, az igekötős igékkel, a határozott és határozatlan ragozással is. Ami az igeidőket illeti, a jelen időt tárgyalja először a kötet, és csak a 8. fejezetben kerül sor a múlt idő bemutatására. Minden fejezethez tartozik egy nyelvtani összefoglaló a *Nyelvtani munkafüzetben*.

A magyar mint idegen nyelv oktatásának szempontjából a szerzők kiemelik, hogy míg a legtöbbször kezdetben nagy szerepet kap a nyelvtan oktatása, a szókincsfejlesztés pedig annak árnyékába kerül, addig az ő könyvükre ez nem jellemző. Igyekeznek minél nagyobb hangsúlyt fektetni a szókincs fejlesztésére. Az A1+ könyvben 1708 szó szerepel a KER által minimumértékként meghatározott 500 szó helyett (Pelcz–Szita 2013:76–77). Ezt a szókészletet kisebb egységekre tagolva, fejezetekben tanítják, főként kollokációkban, lexikai egységekként, nem pedig különálló szavakként. Így nagyon jól hasznosíthatók a már említett, interneten is elérhető *Szószedetek*, a *Hasznos kifejezések listája*, illetve a *Munkalapok* szekcióból letölthető szókártyák. A szerzők szerint a szókártyák alkalmazása különösen hasznos lehet, mivel nemcsak elősegíti a vizuális bevésődést, de ezt a szókincset a következő szintre is magukkal vihetik és bővíthetik a nyelvtanulók.

Ha a kompetenciák, készségek fejlesztését nézzük, akkor azt

kell mondanunk, hogy a törzsanyag minden készséget igyekszik fejleszteni, legyen szó a hallás után értésről, a beszédéről, az írásról vagy az olvasásról. Minden témához kapcsolódik hanganyag, vannak párbeszéd, intonációs gyakorlatok és a hangok kiejtésének gyakorlására is mód van. A mintapárbeszéd írásban és szóban is gyakorolható. Sok olyan írásbeli feladat van, amely a hangrendi harmóniával kapcsolatos. A szövegértést a kiegészítő feladatok, a párosításos, igaz-hamis feladatok, megválaszolandó kérdések fejlesztik.

A tananyagtartalom jól tagolt. A fejezetek koherens egységet alkotnak, egymásra épülnek. Tartalmát tekintve a tankönyv a felnőtt korosztályhoz illeszkedik. Egy-egy fejezet tananyag-tartalma a következő fejezetekbe is be van építve a gyakorló feladatok által.

A kulturális tartalmat tekintve a kötetben egyaránt megmutatkoznak a belső kulturális (értem ez alatt a magyart) és az interkulturális elemek is. A könyv nyelvekről és nemzetiségekről nyújt ismereteket. Egyes fejezeteiben megjelenik a nyelvtanulás Magyarországon, illetve az Európai Unióban tematika. Széles körben ír különböző országokról, illetve Magyarországról, az ottani településekről és nagyvárosokról. Bemutatja, milyen szokások jellemzik a magyart, legyen szó étkezéstről, vásárlásról, nyaralásról. Néhány – a magyar kultúrához, történelemhez köthető – híres ember is megjelenik a könyvben, pl. Liszt Ferenc, Weöres Sándor, Nagy Imre, Csontváry Kosztka Tivadar; nemzetközi viszonylatban pl. Nelson Mandela, Agatha Christie stb. (A könyv 2. fejezete, 27. feladat).

A könyvet az önálló tanulás helyett a tanárral való nyelvtanulásra ajánlanám. Az interneten megtalálható *Tanári kézikönyv* a nyelvtanárok mankója lehet bizonyos helyzetekben. Továbbá tanmeneteket is letölthetnek a nyelvtanárok külön dokumentumokban a célnyelvi környezetben, és külön a forrásnyelvi környezetben tanulók számára. A hallgatási feladatok önellenőrzésre is megfelelőek, hiszen mind a hanganyag, mind pedig annak leírata megtalálható a weboldalon. Pármunkára is alkalmas a könyv, rengeteg mintadiológust és ehhez kapcsolódó feladatot tartalmaz. Csoportmunkára utaló feladatok azonban nincsenek a könyvben.

Összességében elmondható, hogy a *MagyarOK A+I* tankönyv olyan kezdő nyelvtanulók számára készült, akik a mindennapi élethelyzetekben szeretnének beszélni magyarul. A szókincsfejlesztés központi szerepet kap, míg a nyelvtan oktatása spirális alapon, fokozatosan bővülő gazdag gyakorlatsorokon keresztül valósul meg. A digitális háttér rengeteget segíthet mind a tanulóknak, mind pedig a tanárnak a tanórára való felkészülésben. A könyv népszerűsége valószínűleg sokoldalúságában rejlik, mivel mind a négy készséget igyekszik fejleszteni, az online segédanyagok megkönnyítik a nyelvtanárok munkáját, kommunikatív szemlélete miatt pedig vonzó a nyelvtanulók számára. Ezenkívül az ECL nyelvvizsga témaköreit taglalja, azaz segíthet a nyelvvizsgára történő felkészítésben. Ami pedig a tankönyvcsalád egészét illeti, az igyekszik olvasóját a KER által meghatározott nyelvtudás A1 szintjétől eljutni a B2-ig.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Pelcz Katalin–Szita Szilvia 2013. Szókincsfejlesztés a *MagyarOK* tankönyvcsalád koncepciójának tükrében. A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata (THL2), 75–89.

2. Szita Szilvia–Pelcz Katalin 2015. *MagyarOK*. THL2. A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata, 189–192.

JELES NAPOK*

MÁJUS

Május 1. – A munka ünnepe; Zrínyi Miklós születésnapja (1620).

Május 3. – A nemzetközi sajtószabadság napja.

Május 5. – Radnóti Miklós születésnapja (1909).

Május 7. – Berzsenyi Dániel születésnapja (1776); a földtani intézet és múzeum épületének megnyitása Budapesten (1900).

Május 9. – A II. világháború befejeződésének napja Európában.

Május 11. – Kármán Tódor születésnapja (1881).

Május 18. – 85 éves született Páskándi Géza (1933–1995).

Május 20. – Pünkösöd.

Május 22. – A biológiai sokszínűség világnapja; a kémiai Nobel-díjas (1994) Oláh György születésnapja (1927).

Május 23. – Rippl-Rónai József születésnapja (1861).

JÚNIUS

Június 4. – A trianoni békeszerződés megkötésének emléknapja (1920).

Június 5. – Környezetvédelmi világnap; egy éve hunyt el Jókai Anna (1932–2017).

Június 7. – 80 éve hunyt el Dsida Jenő költő (1907–1938).

Június 10. – Apáczai Csere János születésnapja (1625).

Június 18. – 150 éve jött világra Kenderesen Vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó (1868–1957).

Június 20. – A menekültek világnapja.

Június 21. – Nyári napforduló, a csillagászati nyár kezdete.

Június 22. – Weöres Sándor születésnapja (1913).

Június 25. – 80 éve hunyt el Karinthy Frigyes (1887–1938) író, költő, műfordító, kritikus.

Június 26. – Herman Ottó születésnapja (1835).

JÚLIUS

Július 1. – Építészeti világnap; Semmelweis Ignác születésnapja (1818).

Július 2. – Móricz Zsigmond születésnapja (1879).

Július 5. – Csontváry Kosztká Tivadar születésnapja (1853).

Július 7. – A fizikai Nobel-díjas (1905) Lénárd Fülöp születésnapja (1862).

Július 10. – Kandó Kálmán születésnapja (1869).

Július 14. – 15 éve hunyt el Janikovszky Éva ifjúsági író (1926–2003).

Július 17. – 130 éve született Füst Milán (1888–1967); Nagy László születésnapja (1925).

Július 22. – Anánorfehérvári diadal emléknapja (1456).

Július 31. – A segesvári ütközet napja, Petőfi Sándor feltételezett halála (1849).

AUGUSZTUS

Augusztus 8. – Kölcsey Ferenc születésnapja (1790).

Augusztus 13. – A világi fegyverletétel napja (1849).

Augusztus 15. – Nagybaldogasszony – Szűz Mária mennybevétele.

Augusztus 16. – 90 éve született Juhász Ferenc (1928–2015).

Augusztus 20. – Szent István király – az alkotmányosság, jogállamiság napja –, az új kenyér ünnepe.

Augusztus 22. – A Pesti Magyar Színház, a későbbi Nemzeti Színház megnyitásának napja (1837).

Augusztus 24. – 180 éve hunyt el Kölcsey Ferenc költő (1790–1838).

Augusztus 29. – A mohácsi vész emlékezete (1526); 80 éve hunyt el Karinthy Frigyes író, költő, humorista (1887–1938).

* *A jelesnapok.oszk.hu, bbmk.hu portálok összeállítása alapján*

Huszonharmadik alkalommal került sor idén az „Által mennék én a Tiszán...” népdaléneklési versenyre a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A március 24-i rendezvényen közel 50 produkciót nézhetett-hallgathatott meg a szakmai zsűri, valamint a közönség szóló és énekegyüttes kategóriában.

KÖZOKTATÁS

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja

Főszerkesztő: Kacsur Gusztáv

A szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök), Benedek Imre, Dobsa Aranka, Nagy-Dajka Enikő, Nagy Sándor, Szilágyi Lajos

Tördelőszerkesztő: Fábíán Zoltán

Olvasószerkesztő: Riskó Márta

Fotók: MTI, KMP SZ, Kárpátalja hetilap

Kiadja a KMP SZ megbízásából a Kálvin Nyomda (90202 Beregszász, Kossuth tér 4.)

Felelős kiadó: Orosz Ildikó
Lapengedély száma: 3T №64, **Példányszám:** 2000
Levelezési cím: 90202 Beregszász,
O. Kobilyanszka u. 17. Tel.: (+380-31-41)-2-37-47
web: www.kmpsz.uz.ua **e-mail:** info@kmpsz.uz.ua

Megjelenik a BETHLEN GÁBOR ALAP TÁMOGATÁSÁVAL

A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban megjelenő szerzői véleményekkel. A publikációkban közölt tényekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, visszaküldésüket nem vállaljuk.

Освіта (на угорській мові)

Засновник і видавець: Закарпатське угорськомовне педагогічне товариство

Реєстраційне свідоцтво: 3Т №64 від 20.03.1995.

Віддруковано: П.п. Лац Чілла Степанівна
М. Берегово, пл. Кошшута 4. Тираж: 2000